

Uredništvo in uprava:
Gorica, Riva Piazzutta št. 18
Poštno ček. račun: št. 9-12410

KATOLIŠKI GLAS

Cena: Posamezna št. L 15
Naročnina: Mesečna L 65
Za inozemstvo: Mesečno L 100

Leto II. - Štev. 19

Gorica - 10. maja 1950 - Trst

Izhaja vsako sredo

Kakšen je komunistični paradiž

Poglejmo, kakšen bi bil ta raj, ki ga obljublja komunizem zlasti revnim slojem.

Zares ni zameriti delovnim stanovom, da si žele boljših življenjskih razmer. Saj je, kakor je dejal Pij XI., »število bednih proletarcev neizmerno naraslo in njih ječanje vpije z zemlje k Bogu«. Kriv je največ gospodarski liberalizem, ki je zasušil delo kapitalu, delavce kapitalizmu, »brez ozira, — kakor je dejal papež —, na človeško dostojanstvo delavcev, na socialni značaj gospodarstva, na socialno pravičnost in občo blaginjo«. A nesreča je, da se je velik del delavcev dal preslepiti komunistom in se jim vdajajo vedno bolj tudi drugi delovni stanovi. Zakaj, komunisti je strašna prevara in bo narodom prinesel tudi samo prevaro.

Komunizem je brezbožen materializem, zato se seveda norčuje iz nebes po tem življenju, obeta pa nebesa na zemlji. Z nemškimi pesnikom judom Heinem ponavljajo vodje komunistov, da vsem zori »sladki grah«, ne le bogatinom in njih hlapcem —

»nebesa pa prepuščamo angelom in vrabčema«.

Jud Heine se je norčeval ali iz delavcev ali iz krščanstva, najbrž iz obeh, delavci pa jemljejo to norčevanje za resnico, češ da so nebesa po smrti le izmišljotina, a da jih v komunizmu čakajo nebesa na zemlji.

Tu je najbolj viden satanizem brezbožnih komunistov: obetajo bednim proletarcem to, česar jim dati ne morejo, a jim jemljejo, kar bi mogli dobiti.

Formula komunizma je kajpada zelo preprosta: vse naj bo vseh! Ali še bolj preprosto: pobijte buržuje, proletarci naj posedejo zemljo! Da, ko bi zemlja brez dela rodila, rudniki brez dela dajali premog in železo in stroji brez dela snovali! A delo je bilo vedno in bo vedno težko. Tu pa se začne v komunizmu prevara. Nekaterim se noče dela: nebesa so jim jed in pijača, pohajanje in rajanje. Drugi pa tudi niso voljni delati zanje. Zato je komunizem nemogoč brez sile. Niti Marx ni mogel do komunističnih nebes brez prisilnega dela. A kjer se s silo odkazuje delo, tam se že uvaja neenakost: eni ukazujejo in gospodujejo, drugi hlapčujejo; eni uživajo sadove dela brez svojega dela, drugi ne dobivajo niti sadov svojega dela.

Ni pa to največje zlo. Največje zlo je, da so komunisti s svojimi vabljenimi obeti iztrgali iz duš vero v posmrtna nebesa. To je strašni zločin komunizma, da z lažmi dela ljudi časno in večno nesrečne! Saj kaj bi pomagali ljudem tudi kratkotrajni zemeljski raj, če ga morajo kupovati za ceno brezkončne večnosti! Kaj pomaga človeku, če si ves svet pridobi, svojo dušo pa pogubi? (Mt 16, 26.)

DVE POTI, ISTI CILJ

Prva pot je sestanek zunanjih ministrov treh zahodnih velesil v Londonu, druga pa obisk glavnega tajnika ZN Trygve Lie-a v Moskvi. Katera pot se bo obnesla, katera pot je pravilna? Zunanji minister Acheson je dejal, da pojde na sestanek zunanjih ministrov v Londonu s prepričanjem, ki ga potrjuje dolga izkušnja in preučevanje, da je namreč treba sprejeti hladno vojno kot trajno postavko pri vseh bodočih načrtih in da je treba zato vse delo usmeriti na ojačevanje politične, gospodarske in vojaške moči atlantskih držav.

Istočasno pa pojde glavni tajnik ZN Trygve Lie v Moskvo s prepričanjem, da se je treba lotos na moč potruditi in narediti konec hladni vojni, če le mogoče v okviru ZN.

Morda se Trygve Lie moti, toda nihče ne more zanikati, da je kot glavni tajnik ZN upravičen in celo dolžan delati za spravo med vzhodnim in zahodnim taborom. Tudi njegovega osebnega mnenja ne smemo kar na kratko odpraviti, češ da je nesmiselno. Saj je tudi Churchill v nekem svojem zadnjem govoru rekel, da upa na sporazum med Vzhodom in Zahodom.

LONDON V OSPREDJU

Mednarodna politična pozornost tekočih dni je obrnjena v London, kjer se bo vršil sestanek »treh velikih«, treh zunanjih ministrov Anglije, Francije in Združenih držav.

Zunanji minister Acheson je dospel 7. maja z letalom v Pariz. Najprej je imel sestanek s svojimi svetovalci, ki so deloma v Evropi kot ameriški komisar v Nemčiji McCloy in pariški ameriški poslanik Bruce, deloma so mu prišli pripravljati pa teren kot podminister Perkins in posebni poslanik Jessup. Drugi dan se je Acheson sestal z francoskim zunanjim ministrom Schumanom, s katerim se je gotovo razgovarjal o nemškem vprašanju in o perečem vprašanju Indokine. Po razgovorih s Schumanom je Acheson odpotoval v London, kjer bo imel več sestankov z angleškim zunanjim ministrom Bevinom. 12. maja se bo pričel sestanek »treh«, ki je predviden na tri dni. Po ugibanjih časopisja so na dnevnem redu sestanka treh zunanjih ministrov tri točke: 1) Nemčija, 2) Vzhodna in južna Azija, 3) Atlantski pakt. V bistvu pa je naloga sestanka ustvariti strategične temelje za borbo zapadne demokracije proti komunizmu.

Sestanek »treh velikih« bo zaključila konferenca 12 zunanjih ministrov Atlantske zveze 15. maja.

Vera v sporazum med obema taboroma pa ima vendarle neko veliko slabost. Strašno težko je namreč svetovati kako podlago za sporazum. Komunizem že po svoji naravi izključuje up na dosego splošnega sporazuma z nekomunističnim svetom. V najboljšem primeru bi lahko upali na razne drobne sporazume v različnih delih sveta, ki bi za nekaj časa zmanjšali napetost v splošnem sporu med obema svetovoma.

Izkušnja nas uči, da Sovjetska zveza ne bo sklepala niti takšnih manjših sporazumov, dokler bo ravnotežje med velesilami negotovo in dokler bo upala, da bi lahko izkoristila slabost nekomunističnega sveta kjer koli.

Zato mora imeti Zahod močne postojanke ne le v Evropi, ampak povsod po svetu. Države atlantske obrambne zveze si morajo v prvi vrsti prizadevati, da bodo ustvarile takšno stanje, da Sovjetska zveza ne bo imela nikake koristi od hladne vojne in bo uvidela, da bi imela veliko več prednosti od sporazuma.

Atlantske velesile se morajo pred konferenco najprej vprašati, ali je sploh kaj upa za sporazum in pomiritev s Sovjeti. Dokler Sovjeti ne bodo z novimi dejanji dokazali nasprotnega, morajo atlantske velesile sklepati, da take možnosti ni. Zadnji dogodki močno kažejo, da se je komunistična politika postrila in da so se sovjetski vladni krogi odločili za hujšo hladno vojno. Navzlic temu pa ne moremo docela izključiti možnosti, da ne bi

Stalin predložil glavnemu tajniku ZN česa drugega in bi na primer pristal na to, da bi na kakem sestanku ZN razpravljali o navskrižjih med velesilami. Če bi se to zgodilo, bi morale atlantske velesile Stalinov predlog sprejeti. Več kot verjetno pa je, da bi se spet kaj kmalu izkazalo, da sovjetska vlada ne more Zahodu ničesar nuditi. To bi seveda potrdilo pravilnost mnenja vseh tistih, ki zahtevajo, da morajo atlantske države povečati svojo moč.

Očitno je, da zunanja politika sama, naj bo taka ali drugačna, ne more zavarovati miru. Najboljša stvar, ki jo lahko zahodne države storijo, je, da se tako organizirajo in pripravijo, da se bodo lahko uprle napadu in da bodo svojim narodom nudile primerno varnost. Ko bodo močnejše, bodo kdaj pozneje morda spet lahko mislile na pogajanja in sporazume s Sovjeti. Nikdar pa ne smejo popuščati pri pripravljanju obrambe in pri organiziranju zahodne polovice sveta. Ne smejo pozabiti, da je razdelitev sveta v dva tabora sicer zlo, toda nujno zlo, katero jim je vsiljeno od zunaj. Nikdar pa ne smejo zapreti vrat. Če se bodo ravnale po teh načelih, bodo mogle nadaljevati svoje delo z jasno zavestjo in trdnim upanjem, da bo prišel dan, ko bo sta oba tabora po Churchillovih besedah živela, če že ne v prijateljstvu pa vsaj brez sovraštva in hladne vojne. Druge poti do miru ni za zdaj.

Parlamentarno delo v Rimu

V zbornici in v senatu je v teku debata o državnem proračunu; v obeh hišah rimskega parlamenta se vrstijo proračuni raznih ministrstev drug za drugim. V senatu se je prejšnji petek 5. maja zaključila razprava o proračunu prosvetnega ministrstva. Pri tej priliki je govoril tudi prosvetni minister Gonella, ki je med drugim povedal, da so se izdatki za šolstvo v zadnjih treh letih povečali od 26 milijard na 163 milijard.

V zbornici je bil ob zaključku

tedna v razpravi proračun o trgovini z inozemstvom.

V torek 9. t. m. se je v zbornici na Montecitorio in v senatu v palači Madama hkrati pričelo zasedanje. V zbornici so na dnevnem redu proračuni poljedelstva, industrije in trgovine, v senatu pa proračun zunanjega ministrstva. Govorilo se bo gotovo tudi o stališču, ki naj ga zavzame zunanji minister grof Sforza na sestanku dvanajstih zunanjih ministrov Atlantske zveze, ki se zberejo 15. maja v Londonu.

Rdeči križ in atomsko orožje

Mednarodni Rdeči križ je naslovil iz Ženeve pismo na vse vlade, v katerem jih poziva, naj »podvzamejo vse ukrepe, da dosežejo sporazum za prepoved uporabe atomskega orožja in na splošno vseh izstrelkov, ki jih vodijo iz daljave.«

Pismo je bilo naslovljeno na vseh 62 vlad, ki so podpisnice ženevske konvencije o pravilih vojskovanja.

V zvezi s tem je glasnik ame-

riškega zunanjega ministrstva izjavil: »Zunanje ministrstvo podarja, da so bile Združene države prva država, ki je predložila, da bi atomsko orožje izključili iz državnih oborožitev s pomočjo uspešnega in izvedljivega kontrolnega sistema atomske energije. Enako stališče zavzema tudi Združeni narodi. Sporazum o tem važnem vprašanju ovira samo Sovjetska zveza.«

Umrl je patriarh dr. Gavril Dožič

V Beogradu je 7. t. m. po kratki bolezni preminul patriarh Gavril, patriarh Srbije in poglavar srbske pravoslavne cerkve. Patriarh Gavril je bil ena najvidnejših in najodličnejših srbskih osebnosti. Ob državnem udaru l. 1941 je igral odločilno vlogo in je moral potem ob navalu Nemcev deželo zapustiti. Srbski izseljenci so močno zidali na njegovo delo v emigraciji in so bili neprijetno presenečeni, ko se je proti koncu l. 1946 vrnil v Srbijo. Njegovo razmerje do Tita je bilo v začetku zelo sporno, v zadnjem času so se odnosi, tako se vsaj zdi, med pravoslavljem in med Titovim režimom precej zboljšali.

Ali ni to čiščenje?

Pred kratkim je bila izvršena sprememba češkoslovaške vlade. Pri tej spremembi je bil odstavljen dosednji obrambni minister general Svoboda, ki je igral pri državnem udaru na Češkem odlično vlogo, ker je preprečil vsak odpor. General Svoboda bo odšel naprej namestnik min. predsednika in vodja državnega urada za telesno kulturo in šport. Novi obrambni minister je postal dosednji pravosodni minister dr. Aleks Čepička, znan po svojem protiverskem nastopu.

Zakaj so Sovjeti ponovno uvedli smrtno kazen

V januarju so v Sovjetski zvezi objavili, da so spet uvedli smrtno kazen.

Nedavno je glasilo sovjetske vojske »Krasnaja zvezda« priobčilo članek D. Kitajeva, z naslovom »Čuvanje vojaških in državnih tajnosti«. Kitajev opozarja sovjetske vojake, da morajo biti »revolucionarno budni« pred tujimi vohunskimi agenti, posebno če služijo v tujini. »Naša pravica preganja z vso strogostjo plačane agente tuje vohunske službe, ker upošteva sovjetsko ljudstvo veliko škodo, katero lahko povzroči prevratno delovanje »diverzionistov«, vohunov in morilcev in zahteva za to odločno določitev smrtnih kazni za vse take »prevratne elemente.«

Paul Claudel v Rimu

Kot svetoletni romar je romal v Rim tudi Paul Claudel, največji sodobni pesnik v Franciji. Sv. oče ga je sprejel v posebni audienci in pozneje so velikemu pesniku priredili v rimskem gledališču Eliseju slavnostno akademijo, na kateri so predvajali odlomke iz njegovih del. Pesnik sam je ob tej priliki tudi govoril in povedal, da je ustvaril svoje najboljše stvari, ko jih je zgradil na verskih motivih.

PETA NEDELJA PO VELIKI NOČI

Iz svetega evangelija po Janezu
(Jan 16, 23-30):

Tisti čas je rekel Jezus svojim učencem: Resnično, resnično, povem vam: Ako boste Očeta kaj prosili v mojem imenu, vam bo dal. Doslej niste nič prosili v mojem imenu. Prosite in boste prejeli, da bo vaše veselje popolno. To sem vam govoril v prilikah; pride pa ura, ko vam ne bom več govoril v prilikah, ampak vam bom očitno oznanjeval o Očetu. Tisti čas boste prosili v mojem imenu in vam ne pravim, da bom jaz prosil Očeta za vas; zakaj Oče sam vas ljubi, ker vi mene ljubite in verujete, da sem prišel od Boga. Izšel sem iz Očeta in prišel na svet; zopet zapuščam svet in grem k Očetu. — Glej, mu reko njegovi učenci, zdaj očitno govoriš in ne pripoveduješ nobene prilike. Zdaj vemo, da vse veš in ne potrebuješ, da bi Te kdo upraševal. Zato verujemo, da si izšel od Boga.

PROŠNJA

Bog je ustvaril človeka tako, da mora živeti skupaj z drugimi ljudmi. Pravimo, da je človek družabno bitje. Ljudje potrebujemo drug drugega. Nihče si ne sme domišljati, da ne potrebuje nikogar pa naj bo še tako bogat in zdrav. Kako bi bilo, če bi moral vse sam delati: kuhati, prati, šivati, popravljati si čevlje, tkati blago za obleko, delati na polju, mleti zrnje itd. itd. Mnogokrat si človek sam ne more prav nič pomagati, n. pr. v boleznih. Poleg človeške pa potrebujemo seveda vedno tudi božje pomoči. To, kar potrebujem od drugih, lahko dosežem na dva načina: ali s prošnjo ali z zahtevo. Toda pravilen je samo en način: prošnja.

Pri Bogu, je jasno, lahko kaj dosežem samo s prošnjo, z molitvijo. Stavljam Bogu zahteve bi bilo bogokletno. Z zahtevami Boga žalimo, ne pa častimo. Jezus nas uči: Prosite in boste prejeli. — A danes ljudje malo prosijo. Kadar ni nobene nevarnosti, je misel na Boga daleč. Nekateri torej Boga sploh več ne prosijo. Skoraj vsi pa, ki Boga še kaj prosijo, ga prosijo napačno. Naše molitve so bolj podobne zahtevam kot prošnjam. Vse hočemo takoj doseči in za vsako ceno. Našim prošnjam manjka predvsem ponižnosti in vdanosti, zato mnogokrat molimo zastonj. Pri občevaranju z ljudmi pride zgrešena zahtevnost še bolj do izraza. Saj imamo res mnogokrat pravico na svoji strani. A zakaj ne bi povedali svoje zahteve v obliki prošnje? Veliko hitreje in

laže bomo uspeli s svojo zahtevo. Nekaterim se zdi prošnja poniževalna. Prošnji se upira napačni ponos. Če velja Jezusov nasvet: prosite in prejeli boste, za Boga, velja tudi za ljudi.

Precej je te zahtevnosti kriva zgrešena družinska vzgoja. Nekdaj smo morali otroci prositi mamo za vsak kosček kruha in se zanj tudi takoj zahvaliti. Če smo pozabili na 'Bog lonaj', nas je takoj opozorila: 'Kako se reče!' — Danes je drugače. Otrok pride k materi z zahtevo: Mama, lačen sem! Daj mi kruha! — Brez besede ga vzame in brez zahvale odide. To so malenkosti,

a imajo velike posledice. Ko otrok dorašča, postaja njegova zahtevnost vedno večja. To pa je njegova nesreča. Če se niti do svojih staršev ne zna obračati s prošnjo, se bo mnogo manj do tujih ljudi. Vsi pa vemo iz lastne skušnje, da prošnje radi poslušamo, ne pa zahtev.

Če v potrebah računamo na božjo pomoč in na pomoč ljudi, potem pogosto uporabljamo besedo: prosim, — nikdar ali pa vsaj zelo redko golo besedo: daj mi!

Prosimo in boste prejeli!

NEDELJSKA MOLITEV

O BOG, KI OD TEBE IZHAJA VSE DOBRO: DAJ NAM, PROSIMO, DA BOMO TO, KAR JE PRAVO, PO TVOJEM NAVDIHOVANJU MISLILI IN POD TVOJIM VODSTVOM TUDI SPOLNJEVALI.

Pravoslavna cerkev v službi boljševikov

1) Moskva tretji Rim

Ruska pravoslavna cerkev je meseca julija 1948 praznovala na zelo slovesen način 500 letnice svoje neodvisnosti. Leta 1448 se je namreč odcepila od carigradske cerkve in postala samostojna. V tej dobi je nastala znamenita legenda o Moskvi kot tretjem Rimu. Prvo središče verske cerkve je bil Rim. Ta je svoje prvenstvo izgubil in ga prepuštil Carigradu, ko se je tja preselil cesar Konstantin ter se je carigradski patriarh začel nazivati »ekumenski« patriarh, to je glavar verske cerkve. Toda tudi Carigrad je izgubil svoje prvenstvo, ko je propadlo grško bizantinsko cesarstvo pod navali mohamedanskih Turkov ter je prestolno mesto postalo plen turških hord in je patriarh prišel v odvisnost turškega sultana. Tedaj se je pravoslavje zateklo v Moskvo, tu našlo svoje zatočišče, tu ustanovilo svoje tretje središče, tretji Rim. In za tretjim, trdijo Rusi, četrtga ne bo več. Vsled tega si je carska Rusija lastila pravico nadoblasti ne samo nad vsemi slovanskimi narodi, temveč nad vsem krščanstvom. Ruskemu pravoslavju in ruskemu carstvu je bila ta misel tretjega Rima vodilna maksima za dolga stoletja. Vsled nje se je caristična Rusija smatrala za naravno pokroviteljico vseh pravoslavni narodov.

Boljševiki so se sprva odpovedali tej predpravi. Moskovski patriarh pa se je še vedno smatral za glavarja vseh pravoslavcev. Ko je leta 1934 prišlo do sprave med režimom in pravoslavno cerkvijo v Rusiji, se je izvršil temeljit preobrat v odnosu

ruske države do ostalih pravoslavni narodov. S spravo se je stvorila nova skupnost interesov med cerkvijo in državo v Rusiji. Vse dežele, ki imajo pravoslavno vero, so se začele smatrati kot posredno ali neposredno odvisne od moskovskega patriarha in s tem tudi od ruske boljševiške države.

Ob praznovanju 500 letnice neodvisnosti so se zbrali v Moskvi poglavarji vseh neodvisnih pravoslavni cerkva okrog moskovskega patriarha. Odsotni so bili samo nekateri poglavarji cerkva v dijaspori, carigradski patriarh in pa grški metropolit. Značilno je, da se je končalo to slovesno zasedanje pravoslavni poglavarjev z ostrim napadom na rimsko cerkev in posebno na osebo sv. očeta. S tem so hoteli znova poudariti staro mržnjo med bizantinsko pravoslavno cerkvijo in rimsko katoliško, ki je niso pomirile strahote boljševiške revolucije.

Na drugi strani so pomenile te slovesnosti ob peti stoletnici neodvisnosti ruske cerkve tudi prelom z ekumenskim patriarhom v Carigradu. Do tega je prišlo na pobudo carigradskega patriarha samega, ki je izobčil moskovskega patriarha in rusko pravoslavno cerkev, ker ga je moskovski patriarh hotel odstaviti. Istočasno pomeni to praznovanje tudi poostreno borbo zoper katoliško cerkev vzhodnega obreda v Ukrajini, na Ogrskem in v Romuniji, kjer so vzhodno katoličane s sodelovanjem zastopnikov pravoslavne cerkve z različnimi nasilnimi sredstvi primorali k odpadu in k prestopu v pravoslavje. (Dalje)

„V DUHOVNO svetovno križarsko vojsko!“

To je naslov nove knjižice, ki je izšla te dni in jo dobiš od 14. t. m. dalje pri vseh gg. dušnih pastirjih ter na cerkvenih vratih pri slovenskih službah božjih za L 15.

Naslov sam ti pove, da ne gre tu za nobeno krvavo vojsko, ampak za tako vojsko, katere se je dolžan udeležiti vsakdo, ki je bil pri sv. birmi in je postal vojščak Kristusov.

Naslovna slika ti pa prav nazorno kaže, da se ta vojska poslužuje kot orožja predvsem molitve.

Ta »križarsko vojsko« sta razglasili z odobrenjem sv. očeta in odobravanjem vseh katoliških škofov osrednji vodstvi Marijinih družb in Apostolstva molitve v Rimu.

Velečastiti gospodje dušni pastirji so naprošeni, naj knjižico dvignejo za omenjeno ceno v Gorici v stolnem župnišču, v Trstu pa v Marijinem domu.

Seži po knjižici čimprej in ne stoj z rokami v žepu, ko brezbožni materializem pokončuje svet in tudi tebi grozi s pogubo!!

Kristusov mrtvaški prt pred znanostjo

Iz evangelijev vemo, da so Kristusa ob pogrebu zavili v velik prt, mazili njegovo telo z dišavami, nato položili v grob. Ob vstajenju so apostoli našli prt lepo spravljen v kotu božjega groba. Ta prt so kristjani hranili kot najdražjo svetinjo. Cesarica sv. Helena je dala prt skupaj z drugimi relikvijami Jezusovega trpljenja prenesti v Carigrad v cerkev sv. Marije di Blacerna. Tu je ostal do križarskih vojn, ko ga je leta 1204 vitez Oton de La Hoche prenesel v svojo domovino v Francijo. Po raznih čudnih dogodivščinah je sv. relikvijo dobila v last savojska knežja rodbina, ki jo je leta 1578 prenesla v Italijo, in sicer v Turin, kjer se hrani danes v posebni, nalašč za to sezidani kapeli poleg stolnice.

Sv. Jezusov mrtvaški prt ali sv. sindon, je vedno zbujal med pobožnimi verniki in tudi med učenjaki največje zanimanje. Verniki so v njem videli prelepo svetinjo Jezusovega trpljenja, učenjaki pa izreden pojav vtisa mrtvega trupla v tkanino, ki se je še po dva tisoč letih ohranila. Okrog sv. sindona se je razvilo živahno učenjaško razpravljanje o njegovi pristnosti. Hočejo namreč znanstveno dokazati, da je prt iz Jezusovih časov in da so odtisi na njem res pristni odtisi Jezusovega trupla. Cerkev se o tem ni še nič izrekla. Čaka, kaj poreče znanstveni svet. O zanimanju tega slednjega za sv. Jezusov prt pa priča najbolj veliki mednarodni kongres, ki se je vršil pretekli teden v Rimu in ki se te dni nadaljuje v Turinu. V prisotnosti številnih kardinalov in škofov so se pretekli teden zbrali številni mednarodni učenjaki v Rimu, da tam poročajo o svojih dognanjih glede sv. sindona. Na kongresu, ki je trajal tri dni, so poročali veliki francoski kirurg prof. Pierre Barbet, znani prof. Rudolf Hinek iz Prage, ki se pa kongresa ni mogel osebno udeležiti, ker ni dobil potnega lista, potem prof. Judica Cordiglia iz Milana, dr. Ekanazi iz Carigrada, dr. Lopez Gomez iz Valence v Španiji, dr. Herman Modder iz Koelna v Nemčiji in še številni drugi. Do trdnih končnih zaključkov niso prišli, vendar so se izrekli v večini za pristnost sv. sindona ter so skušali z biološkimi, kemičnimi ter zgodovinskimi dokazi podpreti svoje trditve.

SVETO LETO

Irci pri sv. očetu

Pretekli teden je bilo med vsemi romanji najbolj vidno narodno romanje Irccev, ki so prišli v Rim v izredno velikem številu. Bilo jih je 1800 s svojimi škofi na čelu in pa s predsednikom republike in zunanjim ministrom. Res, bil je zastopan ves narod. Irci so še enkrat pokazali svojo globoko vernost in trdno zvestobo sv. stolici. Neomajna zvestoba papežu je že kar narodna značilnost pri njih in vseh njihovih narodnih voditeljih. Od njihovega prvega narodnega borca za neodvisnost O'Connella v preteklem stoletju,

do sedanjih prvakov in voditeljev naroda De Valere, Sean Mac Bida, zunanega ministra ter O'Kelleja, državnega predsednika so bili vsi ene misli v ljubezni do naroda in do Cerkev. Tega irski politiki tudi niso nikoli skriali. In to je ravno vzrok, zakaj sovjetska Rusija noče, da bi Irska bila sprejeta med Združene narode. Sovjetska Rusija, ki se povsod baha, češ da se bori za svobodo malih narodov, se upira malemu irskemu narodu, ki si je priboril narodno svobodo v stoletnem boju z angleškimi gospodarji.

Romanje slov. Korošcev

21. aprila sta se pripeljali v Rim dve skupini slovenskih romarjev s Koroške. Eno skupino je vodil preč. g. župnik Koglek, drugo pa preč. g. dr. Hornböck. Vsaka skupina je šela la kakih trideset romarjev. Slovenski duhovniki, ki so že dalj časa tu v Rimu, so malo porazkazali koroške bratrom rimske zanimivosti. Le škoda, da so Korošci ostali tako malo časa, saj bi si imeli še toliko zanimivega povedati!

Prejšnji teden je prišel v Rim dr. Anton Kovačič z večjo skupino Slovencev, ki bivajo v taborišču v Villa Alba. Preč. g. Kovačič z vso dušo lajša žalost naših beguncev. Peljal jih je v soboto k skupni avdienci, kjer so besede Kristusovega namestnika na zemlji, napolnila srca naših beguncev z novim upanjem in v njih poglobile ljubezen do sv. očeta.

Svojevrsna romarja

V Rim sta priromala Avstrijca Johann Bawitsch in Rudolf Hofer iz Dunaja, ki sta bila 5 let ujetnika v Rusiji. V zahvalo za srečno vrnitev, v zadoščenje za grehe in zato da izprosita usmiljenje božje po namenu sv. očeta, sta si naložila vsak po en težak lesen križ blagoslovljen pred odhodom od dunajskega kardinala Innitzerja in sta romala vso dolgo pot peš. V Rim sta prispela 2. maja.

„Katoliški glas“ v vsako slovensko družino!

Pomladanski shod pri fatimski Materi božji na Opčinah

V nedeljo 21. maja pridite na Opčine. Ob 5. popoldne bo pred fatimsko Marijo, ki je romala po deželi, skupni shod. Vabimo zlasti članice Marijinih družb, Apostolstva molitve, KA in vse vernike dobre volje. Pridite, priporočimo se skupno majniški Kraljici!

Koledar za prihodnji teden

14. maja NEDELJA. 5. poveliko nočna. Križeva. Bonifacij. — Ta teden se imenuje prošnji ali tudi križev, ker so tri dni prošnje procesije za lepo vreme in dobro letino.

15. PONEDELJEK. Zofija, muč.

16. TOREK. Janez Nepomuk, mučenec spovedne molčečnosti.

17. SREDA. Pashal Bajlonski, sp.

18. ČETRTEK. Vnebohod. Zapoved dan praznik.

19. PETEK. Peter Celestin, papež, ki se je odpovedal papeževanju in se umaknil v samoto.

20. SOBOTA. Bernardin Sienski.

Kulturni obzornik

12. Slov. kulturni večer v Trstu

Večer slovenske besede

Torkov večer Slovenske prosvete v Trstu je bil posvečen slovenski književnosti. Pisatelji so na tem večeru brali svoja dela in dali s tem priložiti velik pomen.

»Slovenska beseda se bo oglasila s svobodnih tal,« tako je dejal v uvodu predsednik Prosvete, dr. Lasič. »Nihče ji ne bo predpisoval smeri in ukazoval poti. Svobodna je, kakor mora biti vedno umetnost, če hočemo, da je resnična umetnina.«

Že pozdrav predsednika so poslušalci sprejeli z velikim navdušenjem, ki se je potem stopnjevalo od točke do točke. Najprej je govoril prof. Vinko Beličič, ki je sam pesnik in pisatelj, o pomenu 60 letnice Doma in sveta za Slovence in za umetniško rast slovenskih pisateljev. Spomnil se je vseh velikih urednikov, spomnil zmagovalstva te literarne revije in vseh njenih težkih obdobij. Po udaril je, da je Dom in svet prebrodil vse težave in družil več kot pol stoletja slovenske katoliške književnike v veliko in močno družino. To je pomenilo za slovensko književnost in kulturo neizmerno veliko. To je pomenilo za katoliškega umetnika dom in smer.

Prof. Beličiča so ljubitelji slovenske kulture pristržno pozdravili. Za njim je stopil na oder tercet s Končovelja v narodnih nošah in za njim prav tako v narodni noši harmonikar Aldo Danec. Tercet je zapel nekaj narodnih pesmi z velikim občutkom.

Predsednik je nato predstavil pisatelja Mirka Javornika. V dvorani se je sprožil val toplega pozdrava. Javornik je bral Balado o cigareti. Vsem je Balada zelo ugajala, tako po motiviki kot po izredno posrečeni izpeljavi s toplo socialno mislijo.

Za Javornikom je bral pesmi Stanka Janežič. Pesnik je govoril prav iz duše in iz tege današnjega časa. Njegove pesmi so prelep slavonski domovini, njenemu trpljenju in poveličanju. Včasih se ob njih človek spomni na Župančičovo Dumo ali na Šaljeve sprev rodni gradi. Vendar govori spet iz teh verzov čas, ki je posegel do nas potem, ko je zapel Župančič in ko je že umolknil šah.

Za Janežičem je bral daljšo prozo pisatelj Metod Turnšek. Predvsem je bil njegov prispevek zanimiv in nov po izpeljavi motiva iz časa nemške zasedbe Slovenije. Žal, da je

bral nekoliko predolgo, kar je že utrujalo.

Vsi trije pisatelji so bili ngrajeni s toplim odobravanjem, njihova dela pa so bila deležna velikega navdušenja. Krog svobodnih slovenskih kulturnih delavcev v Trstu, kateremu pripadajo tudi zgoraj imenovani, pravljaja zdaj zbornik razprav in izvirne književnosti. To knjigo bomo pozdravili z enakim navdušenjem kot smo pozdravili v tork pisatelje same.

Knjižnica slovenske prosvete v Trstu

Po veliki noči smo položili prve knjige v omaro, ki je namenjena za slovensko javno knjižnico v Trstu. Od tedaj je knjižnica odprta vsako nedeljo od 10,30 do 11,30. Ker nismo še dobili prostora v središču mesta, smo začeli pri Sv. Ivanu. Knjižnica je začasno v dvorani Marijinega doma, ulica della Cave.

Vzljubimo slovensko knjigo! Toliko je bila že preganjana, tako so jo že pobirali, metali v zaboje, jo tudi zažigali. Toda s tem seveda slovenske kulture ni mogoče uničiti. Bolj pa je pokazal svojo nekulturnost tisti, ki je našo knjigo zažigal. Zdaj je doživela ta naša knjiga spet počastitev, ko jo lepo vezano in zavito posojujemo v slovenske domove v Trstu in okolici.

Kdor ima doma knjige, ki jih morda ne potrebuje, ker jih je že prebral in jih ne misli več brati, se mu toplo priporočamo, da bi jih podaril knjižnici. Tako bodo knjige prišle v roke še vsem tistim, ki jih še niso brali. Priporočamo se, da bi jih prinesli kar v knjižnico ali pa da bi sporočili po pošti na naslov: Slovenska prosveta, Trst, poštni predal št. 389, kam smemo priti knjige iskat. Z velikim veseljem in s hvaležnostjo vas bomo takoj obiskali.

Slovinci, v slovenske domove slovensko knjigo! Pridite v knjižnico in pomagajte nam, da bo naša knjižnica čim prej čim večja!

SLOVENSKI TABOR

Slovenski večeri Slovenske prosvete, ki so vsake 14 dni v dvorani Marijinega doma v Trstu, se bližajo svojemu zaključku. Še mesec maj in junij, potem pa bo za letos konec. V tiskanem celoletnem sporedu pa smo napovedali kot zaključek večerov velik slovenski tabor. In besedo bomo držali. Naši večeri zoré v mogočen slovenski tabor, ki bo v začetku julija nekje na Tržaškem.

Za tabor pripravljamo velik nastop pevskih zborov s Tržaškega, Goriškega in Koroškega. Svobodni Slovenci se bomo zbrali ob pesmi, ki nas veže in družijo v čudovito narodno skupnost. Vabila in navodila smo že razposlali. V glavnem so že vsi pevski zbori odgovorili. Vabimo še vse tiste, ki se še niso prijavili, ker je morda še njihov zbor mlad, da začno pogumno z delom in se pripravijo. Nastopimo veseli in ponosni Slovenci in samo Slovenci! Ne pa tako kot prvomajci!

Vse Slovence na Tržaškem, Goriškem in Koroškem pa že danes toplo vabimo na naš tabor. To naj bo veliko zmagovalstvo svobode, pesmi, narodne in katoliške misli!

Ob zaključku je še enkrat nastopil pevski tercet in zapel tri narodne pesmi. Tudi zadnja točka je spravila vse v najboljšo voljo in smo tako odhajali z večera res z velikim ognjem slovenskega navdušenja, ponosa in vere v lepo slovensko bodočnost.

.*

Prihodnji slovenski večer bo v tork ob 19,30. Predaval bo dr. Ciril Cerovec o tržaški trgovini, obrti in industriji. Po predavanju bo nekaj filmov v pojasnilo predavanju, nekaj pa tudi v razvedrilo. Večer bo kot navadno v dvorani Marijinega doma, cesta Risorta 3. Pridite in povabite znanec!

Gospodarski listek

Vinogradništvo v Italiji

PORABA VINA

Glede pridelka grozdja in vina zavzema Italija drugo mesto na vsem svetu, saj ima skoraj četrtno tozadevne svetovne proizvodnje. Na prvem mestu je Francija. Trto gojijo v Italiji — kot tudi drugod po svetu — v sklenjenih nasadih v vinogradih, kjer rastejo samo trte, ter v mešanih nasadih, predvsem v plantah ob njivah in latnikih ob zidih. Vinogradov ali sklenjenih nasadov je v Italiji nekaj nad milijon ha, plante in latniki pa so na parcelah, ki merijo v celoti skoraj 3 milijone ha.

PRIDELEK

Lansko leto (1949) je znašal celotni pridelek grozdja nekaj nad 59 milij. q. in sicer skoraj 36 milij. q. v vinogradih, nekaj več kot 23 milij. q. pa na plantah in latnikih. Na ha vinograda so pridelali približno 35 q. grozdja. Najvišji hektarski donos so imeli na Južnem Tirolskem, in sicer nad 55 q. najnižjega na Sardiniji. Hektarski donos mešanih nasadov (plant in latnikov) je težje ugotoviti, a po številkah, ki so na razpolago, je znašal 9 q. na ha.

Če upoštevamo razdelitev Italije, je bilo pridelanega grozdja v Severni Italiji 21,6 milij. q. Srednji Italiji 12,9 milij. q. Južni Italiji 17,3 milij. q. na otokih 2,2 milij. q.

Najbolj vinorodna pokrajina v Severni Italiji je Pijemont s skoraj 6 milij. q. grozdja; v Srednji Italiji pridelata Toskana (Chianti) nad 6 milijonov q. v Južni Italiji pridelata Apulija nad 9 milij. q. in končno Sicilija nad 6,4 milij. q. grozdja.

PORABA GROZDJA

Umljivo, da se porabi največ grozdja za napravo vina. Lansko leto se je pridelalo 35,8 milij. hl vina iz 54,5 milij. q. grozdja, torej 100 litrov vina iz 152 kg grozdja, kar je očitno premalo vina ali pa je grozdje malo maščljivo.

Ostalo grozdje je bilo v glavnem porabljeno za zobanje, prav malo ga je bilo posušenega: iz 107.000 q. namiznega grozdja so dobili 34.500 q. rozin, torej iz približno 3 kg grozdja 1 kg rozin. Vsega namiznega grozdja je bilo pridelanega nekaj nad 2 milij. q. v celoti porabljenega za neposredno potrošnjo pa je bilo nekaj nad 4,5 milij. q. torej nad polovico takega, ki bi ga lahko spremenili v vino.

Neposredna potrošnja grozdja za zobanje, raste iz leta v leto in temu sorazmerno tudi pridelek namiznih sort.

Se pred zadnjo svetovno vojno je popil v srednjem vsak italijanski državljan okoli 100 litrov vina na leto; danes je ta količina znatno nižja in ne presega 70 litrov. Tendence znižane potrošnje vina pri posamezniku se še nadaljuje, za kar so najrazličnejši razlogi (brezposelnost, visoke cene, itd.) in ne na zadnjem mestu tudi sprememba okusa, posebno v velikih mestih, kjer se vedno bolj širi potrošnja ameriške »coca-cola«, o kateri smo že pisali.

V inozemstvo gre le malo italijanskega vina. Dočim je znašal izvoz l. 1938 v celoti nad 1,4 milij. hl, je znašal lansko leto komaj 620.000 hl, torej manj kot polovico. Če pa upoštevamo, da je l. 1938 Italija izvozila zelo mnogo vina v svoje tedanje kolonije — kjer je bilo mnogo vojaštva in drugih italijanskih naseljencev —, kolonije, ki so danes skoraj v celoti izgubljene in zaprte za italijansko vino, ugotovimo, da se izvoz v druge države ni mnogo izpremenil. Edino Nemčija kupuje znatno manj italijanskega vina kot prej.

Pri navedeni količini izvoženega vina (620.000 hl) predstavlja vermut nekaj nad 1/6, dočim je predstavljal pred vojno komaj 1/10. Torej je vermut upoštevano izvozno blago, ki je celo pridobil novih odjemalcev, izgubil pa jih seveda v prejšnjih kolonijah.

IZGLEDI ZA BODOČNOST

Vinogradništvo predstavlja v Italiji nekaj sto milijard letnega narodnega dohodka. Če računamo, da dobi kmet le 50 lir za liter vina, predstavlja letina vrednost 175 milijard. Kje pa so še različne užitnine, zaslužki trgovcev in gostilničarjev, zaslužki sodarjev, steklarske industrije in vseh obrti, ki izdelujejo potrebščine, ki se rabijo predvsem za vino? Pičec mora plačati vino vsaj po 100 lir za liter in po ti ceni predstavlja lanski pridelek 350 milijard vrednosti.

Zato ne more noben državnik in tudi noben poslanec podcenjevati pomena vinogradništva v okviru državnega in narodnega gospodarstva. Iz tega razloga mora biti zakonodaja taka, da vinogradništvo štiti. Zato ni čudno, da so v rimskem parlamentu napravili posebno organizacijo poslancev vseh strank, ki naj vladi svetuje in od vlade izsili, kar je potrebno za zaščito in v procvit vinogradništva.

Dr. A. KACIN:

Dr. Joža Lovrenčič

(Ob šestdesetletnici)

A še ni bil zadovoljen. Ta snov mu ni dala miru. Še vedno mu je hodila na misel. V naslednjih petnajstih letih je vso pesnitev še enkrat predelal, jo poglobil, popravil nekaj anahronizmov in 1938 je izšel »Sholar iz Trente« v dokončni obliki kot knjiga. To pa je veliko in imenitno delo, največja Lovrenčičeva stvaritev.

Osnovna zgodba je naslonjena na ljudsko izročilo. Lovrenčič pa ji je dal pravo epično širino. Prepletel jo je z motivi iz življenja v 16. stoletju. Delo razodeva veliko in podrobno poznanje tiste dobe; to je sad natančnega preučevanja takratnih kulturnih razmer. Naj navedem na kratko vsebino tega znamenitega dela.

V Trenti je živel edini kmet, ki obil sam svoj je, svobodnjak, desetine prost in tlak, nič ni mogel mu graščak.

Temu se je rodil deček. Rojenice so mu prisodile nemirno življenje:

»Tvoj dom povsod, tvoj dom nikjer, in kamor te popelje pot,

polnil srce ti bo nemir vseh dni vse dni, dokler doma sredi gora Morana ti miru ne da, ko trudne ti zapre oči.«

Rojstvo in krst tega dečka so spremljali čudoviti dogodki. Ko je jablana pred hišo jeseni ozelenela in zacvetela, kot je bilo ob rojstvu prerokovano, ter je fant nekoliko dorastel, ga je oče peljal v Čedad, da bi se izšolal za duhovnika. V klosterski šoli je prebil šest let, nato ga je življenje izviljalo v svet. Na nekem sejmu je bil namreč spoznal lepo Jelvico, hčer bogatega Ceharja. Študent Joannes je zapustil dobre čedajske patre in šel v Padovo na univerzo ter tam užival prostost in znanost. S padovanskimi sholarji je o počitnicah potoval in prepeval ter razveseljeval gospodo. Pot jih je pripeljala tudi na devinski grad. Tam je sholarska družba improvizirala sijajno komedijo »Sedem modrih«. Dejanje te dijaške burke se godi l. 585 pred Kristusom. Modri so prvi grški filozofi Thales, Solon, Bias, Hilon itd. Igral je tudi trentarski sholar, sedaj Joannes ex Trenta, ki pa je bolj mislil na lepo Jelvico kot na vse drugo. Zapustil je ponoči sholarsko družbo in šel prepevat podoknico lepi Jelvici na bližnjo pristavo:

»V oči je tvojih žar zagledal se sholar in prosi, da bi mile v življenju mu svetile.

Vse dni in vse noči srce po tebi hrepeni, ti mojih sanj cveteča ljubezen sladka sreča!

O čuj, o čuj moj klic, ne skrivaj svojih lic, sholarju se prikaži, srce mu potolaži...«

Jelvico pa je bil oče namenil plemiču Ghibellinu, s katerim sta se pod njenim oknom spoprijela. Sholar ga je premagal in Ghibellino je poparjen odšel.

Veselo sholarsko življenje je trajalo precej dolgo. Sholar Joannes je še večkrat prišel v Devin na grad ter tam z grajskim patrom pregledoval veliko knjižnico. Nekega dne sta naletela na staro kroniko »a temporibus antiquis usque ad aetatem nostram«; v njej sta brala o znamenitih dogodkih, ki so se vršili v Devinu in okolici. Kaj vse se je godilo tod od Argonavtov dalje! Argonavti, Iliri, Rimljani, Huni, Langobardi, Slovenci, vse to je šlo preko te zemlje. Nekega dne je Joannes pri branju kronike naletel na sledeče verze:

In se je še to zgodilo, da sta prišla v onih časih in v Devinu se mudila sveta brata iz Soluna, ki ju Rastislav Moravski iz Bizanca je priprosil, da v državi bi njegovi

DOPISI

Kanalska dolina

Trbiški dekan je izdal za veliko roč posebno številko: »Tarvisium«, iz katere posnemamo župnijske podatke o današnjem narodnostnem stanju v Kanalski dolini. Zanimivo je zlasti, ker kaže, kako usodne posledice je imelo za domačine, da so se sledeč hitlerjanski propagandi po večini izselili v Nemčijo.

Vsega prebivalstva je 8961 duš, od teh v trbiški občini 6379, v naborješki 1572, v pontafelski 1010. Domačinov je ostalo le še 1900, t. j. 21%, in imajo večino le v slovenskih vaseh Žabnice in Ukve, dočim jih je v Ovčji vasi le še 70 proti 187 Italijanov, v Lipalji vasi pa 90 proti 173 Italijanov. Po I. 1918 se je priselilo 6369 Italijanov, ki tvorijo zdaj 71%, Slovencev iz Julijske krajine pa 693 ali 8%. Nemcev je ostalo le še kakih 600, v Rablju in Pontafllu n. pr. le še po 30, pač pa je v Rablju 500 slov. rudarjev, ki ne morejo doseči slovenske šole! Slovensko govori kakih 1800 oseb.

Števerjan

Svoječasno smo poročali, da je na žalost vseh občanarjev g. Stanko Šuligoj odstopil kot tajnik naše občine. Na njegovo mesto je bil sedaj imenovan za občinskega tajnika tukajšnji domačin g. Alfonz Koršič. Ko mu k imenovanju čestitamo, izrazimo tudi svoje uverjenje, da bo imenovanje v dobrobit naše občine, ker novi g. tajnik dobro pozna občino in vse njene potrebe. — Na žalost vseh dobromiselnih vaščanov nas je zapustil g. Alojzij Bregantič iz dobro znane cerovske družine. Najprej se je moral posloviti od svojega lepega doma, sedaj se je poslovil pa še od nas, kjer je začasno bival, in se napotil s svojo dobro družino v daljnjo Avstralijo. Naj mu bo sreča mila! — Za zaključek večernega tečaja smo imeli na šoli v Valerišču v nedeljo, 7. t. m., prav prijetno šolsko prireditev, ki je lepo izpadla.

Slivno pri Nabrežini

Te dni obhajamo peto obletnico »osvoboditve« slovn. naroda. Žalostna obletnica! Tudi za našo vas je žalostna, posebno kadar se spomnimo 7. maja 1945., ko je par domačih izpriencev naročilo ugrabitev in umor dveh vzorno poštenih in dobrih deklet: Vide in Rosande Kraljeve. Pri tem strašnem zločinu ni bilo politike, pač pa samo osebno sovraštvo in pohlep po tujem, ki je izviral iz

slepih gesla komunistov — »delili bomo«. Gotovo so se podleži poslušali blatenja pokojnic tudi zato, ker sta se upali v dne »svobode« v cerkev k Gospodovi mizi. Vida en dan prej in Rosanda prav na dan njune tragične smrti.

Mučenicama, čistima žrtvama brezbožnega komunizma, bodi ohranjen svetel spomin!

Podgora

Zapustil nas je 74 letni Jakob Klavčič, vzoren in skrben gospodar

NOVICE

Za priznanje državljanstva

Goriška občinska svetnika Polde Kemperle in Rudi Bratuž sta vložila na goriško prefekturo spomenico, v kateri utemeljujeta zahtevo, naj se izda odlok, ki določa, da so ohranili na podlagi zakonskih predpisov ital. državljanstvo vsi oni, ki so imeli 10. VI. 1940 svoj resnični dom (bivališče) na ozemlju sedanje italijanske republike, čeprav niso bili v anagrafičnih registrih vpisani med stalnim prebivalstvom. Njihovim otrokom, ki so svoj čas morali zapustiti slovenske šole, naj se nemudoma dovoli povratek.

V bistvu enako vlogo sta oba občinska svetnika poslala tudi g. županu.

Ker bosta oba zastopnika v zadevi tudi osebno posredovala pri g. prefektu in pri g. županu, bomo o spomenici in njunih korakih poročali v prihodnji številki.

Prelat Valentin Podgore — biseromašnik

Drugo nedeljo v majniku bo prelat Valentin Podgore iz Celovca slovesno obhajal 60 letnico mašništva v Gospe sveti. Ob devetih bo slovesna služba božja. Pridigala bosta dva odlična govornika: slovensko g. prošt. Benetek iz Tinj, nemško g. Eggenbacher iz Gospe svete. Popoldne bo v Celovcu slavnostna akademija. Zaslužnemu in neutrudljivemu koroškemu rodoljubu in gospodarstveniku naš iskren: Ad multos annos!

† Anton Neffat

Dne 30. aprila je umrl v Ljubljani slovenski operni dirigent Anton Nif-

ter versko in narodno zaveden mož. Velika udeležba pri pogrebu je pričala, kako je bil splošno čislán. N. p. v. m.

Prva nedelja v maju je v Podgori potekla v praznovanju sv. Gotarda, ki je bil nekoč zelo priljubljen praznik za vso okolico. Bilo je večsih ta dan pravo romanje v Podgoro in se je ljudstva kar trlo. Blaženi časi! Voja in povojne razmere so pa častilce sv. Gotarda precej razredile. Vendar je pa prva majniška nedelja zbudila mnogo Marijinih častilcev in jih privabila posebno k jutranji pobožnosti k Marijinemu oltarju in k skupnemu sv. obhajilu. Duhovni prepoved in podvig nam bo za vse najboljša podlaga.

fat. Rodil se je l. 1893 v Rovinju v Istri in je l. 1911. maturiral v Gorici. Potem se je posvetil študiju glasbe na akademiji za glasbo na Dunaju. Po prvi svetovni vojni je bil dirigent opere v Ljubljani. V zadnjem času je bil dirigent opere v Mariboru.

Poroka

V soboto, 6. maja, se je poročil v Logu pri Vipavi g. Vinko Premrl iz znane trške družine z gđ. Anico Šček iz Vipave. Obilo božjega blagoslova!

Romanje v Rim, Asizi in Loreto

Slovenski tretji red priredi romanje v Rim, Asizi in Loreto od 18. do 24. maja. Odhod iz Gorice z avtobusom 18. maja ob peti uri zjutraj s trga pred kapucinsko cerkvijo. Ob štirih in četrt bo pri kapucinih sv. maša, ki se je lahko udeležite in ste lahko tudi pri sv. obhajilu. Po prihodu v Padovo bo zopet sv. maša pri sv. Antonu. Prvo noč prenočimo v Firencah v Institutu del Sacro Cuore dei PP. Missionari pri kolodvoru. Naš prihod v Rim je predviden okrog pete ure zvečer. Stanovali bomo v Pensionu Focolare, via Palestro 88., ki je blizu kolodvora Termini. Vse dni našega bivanja v Rimu bomo imeli sv. mašo v cerkvi del Sacro Cuore kakih sto metrov od stanovanja. V avdienco pri sv. očetu bomo sprejeti 20. maja opoldne. Odhod iz Rima bo 23. maja zjutraj. Ustavimo se v Asiziju in nato odpotujemo v Loreto. Dne 24. maja bo sv. maša v sv. Hišci in skupno sv. obhajilo ob šestih in pol. Sv. spoved naj opravi vsak že doma.

Vsem, ki hodite k sv. spovedi h kapucinom javljamo, da od 18. do 24. maja ne bo doma slovenskih pastrov. Tretjeradni shod za ta mesec ne bo tretjo nedeljo kakor običajno, ampak četrto nedeljo na binkošti 28. maja.

P. Fidelis
voditelj III. reda

Prevzgojevališče mladoletnih v Padričah

Oddelek za javne naprave ZVU je sklenil s tržaškim podjetjem Canarutto Guglielmo pogodbo za prvo skupino del zgraditve prevzgojevališča mladoletnih v Padričah za znesek 83.582.400 lir. Zgradba, za katero se zanima pravni oddelek ZVU že dalj časa, bo obstojala iz štirih enonadstropnih stavb, ki bodo okoli skupnega dvorišča in bo zadostila nujno občuteni potrebi za socialno rehabilitacijo mladoletnikov cone. Tozadevna dela bodo dogotovili v približno enem letu; pri delih bo zaposlenih približno 60 oseb.

8. maj

8. maja 1945 so Nemci končno brezpogojno kapitulirali in je bila tako zaključena druga svetovna vojna v Evropi. Danes je že pet let, kar živimo zopet v miru. Obhajati in slaviti bi morali veselo petletnico, pa ni v nas nobenega zadovoljstva, nobenega prazničnega razpoloženja. Prenehale so nepopisne vojne strahote, in se nam ni treba več bati za lastno življenje, toda kljub temu ne moremo priti do one mirne uravnovešenosti, ki je krepila naše življenjske sile. Strup sovraštva in materilizma ter duh nasilnosti in strahovanja sta tako izpridila človeško družbo, da je vsako skupno ustvarjanje zelo oteženo. To vidimo pri graditvi mednarodnih ustanov, ki so za zagotovitev svobodne bodočnosti potrebne in pri borbi za naš narodni obstoj.

Obrambni minister Pacciardi je imel 8. maja po radiu govor, v katerem se je spomnil zgodovinskega datuma.

Prve češnje

Že več kot teden dni je, kar so se prikazale prve, še neboljne letošnje češnje na goriškem trgu. Češnje so ponos in posebnost naše dežele, zato je njihov prvi pojav nekaj svojstvenega. Našim malim se zabliščijo oči, ko jih zagledajo, pa tudi odraslim je toplo pri srcu, ker vedo, da so češnje velika gospodarska pomoč naši deželici. Prve so bile kot vsaka redkost zelo visoko v ceni, kar po 300 lir kg. Pa jih sicer za kilograme niti ni bilo, samo za šopke. Njih cena je pa hitro padla in se je sukala zadnje

Namestitve na osnovnih šolah

Ministrstvo za prosveto je z odredbo od 4. aprila izdalo predpise za začasno in pomožno namestitev učnih moči na osnovnih ljudskih šolah za šolsko leto, 1950/51. Odredba je zainteresiranim na vpogled pri didaktičnih ravnateljstvih, pri šolskem nadzorniku, pri skrbništvu in na občini.

Prošnje je treba vložiti do 31. maja 1950.

Nezvesti pastirji

V Romuniji vodijo komunisti boj ne samo zoper katoličane vzhodnega obreda nego prav tako tudi zoper one rimskega obreda. Kako trd mora biti ta boj nam pričajo primeri raznih duhovnikov, ki so iz strahu ali zaradi dobička prestopili na stran režima in pomagajo pri satanskem delu zavajanja ljudi v odpad od vere in od pokrščenega Kristusovega namestnika papežu. Njihov kolovodja je duhovnik Andrej Agota, ki ga je sv. stolica te dni izobčila kot za vero izredno nevarnega človeka, potem ko so ga večkrat opomnili in posvarili, naj preneha s svojim zlobnim početjem. Isto kaznen je sv. stolica zapretila še drugim, če se ne pobotajo.

Mednarodna pomoč (A. A. I.)

Tretja pošiljka Unrra tkanin je dospela. Obsega odeje in blago za moške obleke. Razpečavanje po treh že določenih prodajalnah, se bo takoj pričelo.

Zahvala

Vsem, ki so mi na kakršen koli način pomagali ob priliki nove sv. maše, se prav iskreno zahvaljujem ter jim obljubljam svojo hvaležno molitev.

30. aprila 1950.

Bogomil Breclj
novomašnik

DAROV I ZA SLOVENSKO SIROTIŠČE SV. DRUŽINE

P.n.R.L. 200; zbirka (B) 20; tiskarna Lukežič 1000; Marija Orel, učiteljica 1000; M. P. neko nagrado 350; V. K. ob priliki svoje poroke 500; gđ. Abuja 350; Zimčič Angelj, Gorica 150; Rudolf Žvokelj 300; č. g. Baloh Ivan, zlatomašnik 1000.— Jir. Vsem našim dobrotnikom srčna hvala za zagotovilo molitve.

Odgovorni urednik: Stanko Stančič
Tiska tiskarna Budin v Gorici

med Sloveni nauk Kristov
širila in utrjevala
v govoricah le domači.
V Rim je takrat pot vodila
Konstantina in Metoda.
Tu v Štivanu Konstantin je,
kakor gre še zdaj beseda,
mašo bral iz knjig slovenskih.

Iz Devina se je sholar Joannes hotel vrniti po morju v Benetke in Padovo. Medtem je izbruhnila vojna med Benečani in cesarskimi. Benečani so sholarja in njegove spremljevalce ujeli in jih vrgli v ječo, kjer so jih pustili hudo stradati. Iz ječe so se rešili zaradi potresa, ki je v zidovih napravil velike razpoke. Takoj nato se je zgodilo usodno dejanje. Na trgu ob doževi palači je imel nekdo — črni Slep — igralnico na kocke. Ta jih je zvabil k igri. Če nimajo denarja, je rekel, naj sholar zastavi »iskro večnosti«. Ker so bili čisto brez denarja in je kockar znal zelo prepričevalno govoriti, so tovariši sholarja nagovarjali, naj poskusi srečo. Ta se je vdal. Dal je kockarju roko in rekel: »Velja!« Trikrat sta vrgla kocke, dvakrat je sholar izgubil. Zaigral je dušo. Kockar mu je dal denarja in mu obljubil svojo pomoč. Po njegovo dušo pa pride, ko sholarju poteče čas. Pozneje je sholar v Padovi, ko je ležal bolan za kugo, podpisal hudiču tudi pogodbo s krvjo.

Sholar Joannes je potem sedem let hodil po svetu. Bil je v Devinu, doma, kjer ga oče ni hotel več poznati, v Soški dolini, kjer mu je reka šumela svojo pesem:

»Od rojstva
do groba,
o človek,
podoba
sem tvoja!

Moji valovi
v morje hite,
tvoji dnevi —
v večnost beže.

Urna in burna
pot je obema,
v enem, le v enem
se ne ujema:

Jaz se povračam
spet in spet v strugo,
ti pa ne prideš
več na svet v drugo! ...»

Spet pride v Devin. Jelvica utone v morju. Tu porabi Lovrenčič globoko liričen motiv iz narodne pesmi »Mornar« o dekletu, ki ga nočna pesem zvabi na morje v čoln, da tam utone. Sholar je ves obupan. Teda mu devinski pater dá poguma, rekoč:

»Priatelj, dokler komu se srce
spominja matere v ljubezni vroči,
v življenja še tako viharji noči
se dneva belega zave
in pot njegova k Soncu gre! ...»

Pot k Soncu je sholarja pripeljala po beli cesti v vas Solkan, kjer je naletel na množice ljudi, ki so

mu povedali, da se je na Skalnici (današnji Sveti gori) prikazala Marija. Joannes se napoti na goro. Skušnjavci ga odvrtaajo, a sholar gre naprej in naprej. Vrh gore pa se spomni pesmi, katero je kot deček pomagal peti, ko sta z materjo šla na Sv. Višarje:

»Dolga je pot še
in temna bo noč,
sprosi mi, Marija,
nebeško luč! ...»

Na Sv. gori se je zgodil dokončni obrat v njegovem življenju. Sklenil je, da pojde v domače gore v samoto delat pokoro. To je takoj izvršil. Šel je skozi Tolmin, kjer je tlačanom prerokoval, da pride čas, ko ne bo več graščakov. Prišel je na Bogatin, kjer je zadnjič porabil peklenko moč. Štirim iskalcem zakladov je pokazal kupe zlata. Takoj nato so pa prihrumele peklenke pošasti in zahtevale njegovo dušo. To je eden najbolj dramatičnih prizorov v vsej pesnitvi, poln grozotne lepote. Slovensko slovstvo ne pozna mnogo takih. Démonski ples okoli ubogega sholarja, ki v smrtnem strahu zakliče:

»O Mati, Mati, pomagaj mi ta čas!«

Ob tem vzkliku se je iznad Trente v silnem viharju prikazal sam Lucifer in povedal:

Sholar!

Trenutek ta ti mati je odšla v nebo,
izbrisana je na pogodbi tvoja kri,
na roki naše znamenje se več ti ne črni —
molitev materina je močnejša kot peklo!«

(Nadaljevanje)

Akcijski odbor za obrambo Svobodnega tržaškega ozemlja

Spomenica Varnostnemu svetu Združenih narodov - Lake Success

Akcijski odbor za obrambo Svobodnega trž. ozemlja je nastal na Varnostni svet Združenih narodov naslednjo spomenico:

Mednarodnopravni položaj Trsta

Svobodno tržaško ozemlje je bilo ustanovljeno na podlagi čl. 21 mirovne pogodbe z Italijo, podpisane dne 10. februarja 1947 in ratificirane od 21 držav podpisnic dne 15. septembra 1947. Na podlagi istega člena mirovne pogodbe je po ratifikaciji prenehala vrhovnost Italije nad področjem Tržaškega svobodnega ozemlja in na Varnostni svet sta prešli obveza in dolžnost, da skrbijo za celovitost in neodvisnost tega ozemlja. Svobodno tržaško ozemlje je s tem postalo subjekt mednarodnega prava, ki so ga kot takega dolžne spoštovati vse ostale države in vsi mednarodni činitelji, kot vsako drugo suvereno državo. Vsaka enostranska kršitev mirovne pogodbe z Italijo, ki bi bila naprjena proti celovitosti in samostojnosti STO-ja, bi pomenila in pomeni zaradi tega kršitev načel, na katerih temelji mednarodnopravni red, kar hkrati pomeni kršitev osnovnih načel Združenih narodov.

Vsako namerno zavlačevanje popolne realizacije STO-ja ustvarja na drugi strani pravno negotovost v mednarodnih odnosih, kar nikakor ne more koristiti ugotovitvi povojnih evropskih razmer.

Izjava od 20. marca 1948 in njene posledice

Kljub jasnim določbam mirovne pogodbe z Italijo, ki ne dopuščajo prav nikakega dvoma, da je z ratifikacijo mirovne pogodbe prišlo Svobodno tržaško ozemlje samostojno mednarodnopravno življenje kot samostojna državna tvorba, so se pojavili na mednarodnem polju poskusi, da postane celovitost in neodvisnost STO-ja zopet predmet razpravljanja. V tem pogledu naj navedemo v prvi vrsti izjavo vlad ZDA, Velike Britanije in Francije z dne 20. marca 1948, s katero je bila predlagana vrnitev vsega STO-ja Italiji.

Ta izjava ni ostala brez posledice na način uprave obeh vojaških uprav, angloameriške in jugoslovanske, ki v svojih področjih zaupno upravlja STO na podlagi določil Zastopnega statuta za upravo STO-ja (priloga VII. mirovne pogodbe z Italijo). Obe vojaški upravi svoji upravni področji ne upravlja kot enotno neodvisno državno tvorbo, temveč kot ozemlje, določeno za likvidacijo oziroma za razdelitev, kar je v najostrejšem nasprotju z dolžnostmi zaupne uprave. Ta način uprave se je poostil po tristranski izjavi od 20. marca 1948.

Državljska zavest na STO-ju

Predlog od 20. marca 1948 je imel nadaljne negativne posledice na poti do popolne ustitve Svobodnega tržaškega ozemlja. Državljska zavest prebivalstva STO-ja predstavlja temelj in bo tudi v bodoče predstavljala temelj urejenega političnega življenja na tem ozemlju. To zavest so bili dolžni krepiti vsi mednarodni činitelji, posebno pa tisti, ki so z ratifikacijo mirovne pogodbe z Italijo sankcionirali ustanovitev STO-ja. Z imenovanjem predlogom od 20. marca 1948 je bil proces čim bolj širokega razvijanja tržaške državljanske zavesti na nedopusten način, s tretje strani, zaviran.

S polno upravičenostjo lahko trdimo, da je vse slovensko in hrvatsko prebivalstvo STO-ja sprejelo ustanovitev STO-ja kot kompromisno rešitev brezpogojno in brez pridržkov. Tudi v italijanskem delu je sprva bila večina za samostojnost Trsta. Le manjši del, večinoma pristaši nekdanje fašistične ideologije o razširitvi italijanskega gospodarstva na vzhodno obalo Jadranskega morja na škodo slovenskega in hrvatskega prebivalstva, je bil za rešitev tržaškega vprašanja v italijanskem smislu. Po 20. marca 1948 se je število iredentistično usmerjenih Italijanov na STO-ju znatno pomnožilo, predvsem iz strahu pred posledicami, ki bi nastale za posameznike, če bi predlog od 20. marca dobil svojo mednarodno sankcijo.

Razvoj proti ugotovitvi državljanske zavesti prebivalcev STO-ja pa še znatno podpirajo s svojim delovanjem italijanske politične stranke, ki niti organizacijsko niti v kakšnem drugem pogledu ne nastopajo in ne delujejo kot samostojne stranke STO-ja, temveč zgolj kot podružnice strank, organiziranih in z vodstvom v Italiji, ki jim narokujejo stališče proti STO-ju.

Zakaj smo ustanovili A. O. za obrambo STO-ja

Glede na to stanje so se združile slovenske politične skupine na STO-ju, in sicer Slovenska demokratska zveza, Slovenska kršćanska socialna zveza in Skupina neodvisnih Slovencev v Akcijski odbor za obrambo Svobodnega tržaškega ozemlja s ciljem, da se z vsemi zakonitimi sredstvi borijo za obrambo STO-ja do njegove polne ustitve.

Spričo poskusov, ki pomenijo ogrožanje celovitosti in neodvisnosti STO-ja ugotavlja Akcijski odbor:

I. Politični razlogi za ohranitev STO-ja

STO kompromisna rešitev

Svobodno tržaško ozemlje je nastalo po dolgi pogajanjih med vsemi prizadetimi državami. Kot kompromisna rešitev je ustanovitev STO-ja predstavljala sorazmerno najboljšo srednjo rešitev pri končni ureditvi narodnostnih, ozemeljskih, političnih in gospodarskih vprašanj tega ozemlja. Z ratifikacijo mirovne pogodbe z Italijo so odgovorni predstavniki vseh prizadetih držav, med njimi tudi predstavniki Italije in Jugoslavije, sprejeli to kompromisno rešitev v korist ohranitve miru na tej točki Evrope. V tej zvezi naj bo omenjeno, da je za osvoboditev Julijske krajine in Trsta izpod Italije v zadnji vojni na strani zaveznikov dalo svoje življenje preko 40.000 primorskih Slovencev in Hrvatov, to je skoraj 10 odst. slovenskega in hrvatskega prebivalstva tedanje Julijske krajine.

Italija ni znala reševati vprašanj tega ozemlja

Razvoj od prve svetovne vojne pa do danes dokazuje, da Italija — ne glede na obliko njene vladavine — na tem narodnostno mešanem ozemlju ni sposobna reševati na zadovoljiv način vprašanje svojih narodnostnih manjšin. Temu je kriva nacionalna nestrpnost, ki preveča velik del prebivalstva Italije. Metode, s katerimi so med obema svetovnimi vojnami italijanske vlade poskušale reševati svoja manjšinska vprašanja, so že splošno znane. Na nezasišano nasilen in krvav način so poskušale svoje narodnostne manjšine raznarodovati, prav posebno v Julijski krajini. Kljub popolnemu neuspehu teh teženj, posebno pod fašistično vladavino, nadaljuje Italija tudi danes s svojimi sovraženimi metodami proti svoji slovenski manjšini na Goriškem, v Slovenski Benečiji in v Kanalski dolini, in to pod vladavino, ki se proglašja za demokratično.

Nevarnost novega italijanskega imperializma

Ugotavljamo pa še drugo dejstvo: niti z mejo na Snežniku Italija ni uspela odpreti Trstu vrata v gospodarsko področje njegovega naravnega zaledja. Zaradi tega je bila prisiljena na ekspanzionizem v vseh smereh, ki gospodarsko težijo na Trst, posebno proti vzhodu in jugovzhodu, kar je končno dovelo do tega, da je v teku druge svetovne vojne nastopila kot napadalec in osvajalec. V današnjih pogojih, z mejami tik pred mestnimi vrati, bi Trst v posesti Italije te njene ekspanzionistične težnje moral nujno še ogromno povečati.

Posledice ogrožanja kompromisne rešitve

Ogrožati je sprejeto kompromisno rešitev tržaškega vprašanja in poskus reševati ga čisto enostransko v italijanskem smislu, pomeni torej odpirati že komaj zaceljene stare rane, pomeni pa tudi odpi-

rati vrata novim sporom med obema sosednjima državama, kar predstavlja nevarnost novih mednarodnih zapletljivosti in v skrajni posledici ustvarja ognjišče za novo vojno nevarnost.

Zaradi tega poskusi, načenjati znova tržaško vprašanje in reševati ga mimo mirovne pogodbe z Italijo, očitno ne morejo služiti stvarni miru.

II. Gospodarski razlogi za ohranitev STO-ja

Trst kot evropski problem. Trst in gospodarstvo Italije

Pri ustanovitvi Svobodnega tržaškega ozemlja so v znatni meri sodelovali gospodarski razlogi glede na gospodarsko nalogo, ki jo Trst vrši v tem delu Evrope. Trst gospodarsko ne predstavlja samo italijansko in jugoslovansko, temveč hkrati tudi evropsko, posebno pa srednjeevropsko vprašanje.

Trst je brez dvoma glavno pomorsko pristanišče vsega podonavskega prostora in s tem glavni izhod na morje vseh držav podonavskega gospodarskega področja. S prenehanjem politične in gospodarske enotnosti glavnega dela podonavskega prostora je Trst po prvi svetovni vojni izgubil politično in gospodarsko povezavo s svojim naravnim zaledjem. Razvoj med prvo in drugo svetovno vojno pa je dokazal, da Trst svoje evropske in predvsem srednjeevropske naloge, vključen v državni okvir Italije, ne more izvrševati. Na eni strani je Trst pod Italijo kot pristanišče in gospodarsko središče ostal s svojim perifernim položajem brez organske povezave s celotnim italijanskim gospodarstvom, na drugi strani Italiji ni uspelo niti z uvedbo direktne jadranske tarife Trstu vrniti srednjeevropski promet v onem obsegu, kot ga je imel v avstroogrski monarhiji. Temo niso bile toliko vzrok avtarktične težnje nasledstvenih držav, ki so skušale deloma na samostojen način reševati vprašanje svojega prekomorskega prometa, kolikor dejstvo, da Italija, glede na ostala svoja pristanišča, predvsem Benetke in Genova, ki v italijanskem gospodarstvu kot luki uživata prednostni položaj, gospodarskim koristim Trsta ni mogla in ni hotela ustreči do tiste mere, da bi v polnem obsegu in na samostojni podlagi lahko reševal vprašanja svojih gospodarskih odnosov z državami svojega naravnega zaledja. Najboljši dokaz protitržaške usmerjenosti italijanske gospodarske politike je zgraditev Trstu konkurenčne luke Marghera pri Benetkah med prvo in drugo svetovno vojno z vložitvijo ogromnih milijard, in to v istem času, ko je komaj 150 km daleč, v dveh šee pred prvo svetovno vojno izgrajenih pristanišč stare in nove luke Trsta njuna zmogljivost ostajala v veliki meri neizkoriščena.

Trst in zaledne države

Te ovire, pomnožene z upravnim postopkom Italije, ki ni bil v skladu s trgovskimi metodami Srednje Evrope, so imele za posledico, da je trgovski promet Trsta nazadoval, dočim je gospodarstvo Benetk in Genove napredovalo. Hkrati pa je politična pripadnost Trsta k Italiji preprečevala tudi zalednim in na njegovi luki in na njegovem gospodarstvu zainteresiranim državam direktno urejevanje medsebojnih gospodarskih vprašanj in predvsem tudi direktno sodelovanje pri upravi pristanišča. Samo državna neodvisnost, pod zaščito Varnostnega sveta Združenih narodov, kot jo predvideva mirovna pogodba z Italijo in uveljavljanje priloge VIII. mirovne pogodbe za skupno upravo pristanišča, lahko Trstu zopet omogočita uspešno gospodarsko povezavo z zaledjem na zdravih in stvarnih osnovah.

Gospodarske stalnice Trsta

Ugotavljamo, da predstavljajo prvič periferen položaj Trsta v odnosu do italijanskega gospodarstva, drugič brezpogojna povezanost celotnega gospodarstva Trsta z državami njegovega naravnega zaledja v podonavskem in srednjeevropskem prostoru, tretjič z zgodovinskim razvojem nastali prednostni položaj Genove in Benetk v italijanskem gospodarstvu, in slednjič nujnost, da Trst rešuje samostojno svoje odnose s svojim gospodarskim zaledjem, nespremenljivo stalnice, ki jih mora upoštevati vsak, kdor želi ustvarjati urejene povojne evropske razmere na naravnih in zdravih osnovah.

Povojni gospodarski razvoj Trsta

Dokaz naše ugotovitve, da predstavlja samostojnost Trsta pogoj za njegov gospodarski napredek, prihaja do izraza v razvoju tržaškega prometa po končani drugi svetovni vojni. Celotno današnje razmerje, ko je Trst v nasprotju z jasnimi določili mirovne pogodbe z Italijo popolnoma vključen v gospodarski sistem Italije v denarnem, deviznoupravnem in mednarodnotrgovskem pogledu, predstavlja njegov kolikor toliko samostojni mednarodnopravni položaj znatno privlačnost za prekomorski promet držav njegovega zaledja. Promet Trsta je leta 1949 z 3.482.490 tonami celo prekorajši svoj dosedanj najvišji promet iz leta 1913 z 3.449.729 tonami. Če se pri tem tudi upošteva dejstvo, da je v tem prometu vsebovan uvoz v Avstrijo s pomočjo ERP-a s približno 1 milijonom ton, stoji na drugi strani dejstvo, da je v tem letu izvoz iz Avstrije preko Trsta dosegel višino nad 700.000 ton.

Italijanske ovire gospodarskemu razvoju Trsta

Promet Trsta z državami njegovega zaledja bi bil v povojnem razdobju še znatno večji, če bi ne bil oviran od valutarnotehničnih in gospodarskih ukrepov, ki predstavljajo čisto notranja vprašanja Italije in ki s tržaškim gospodarstvom in z njegovo gospodarsko funkcijo nimajo nobene zveze. Naj navedemo samo kot primer, da je Italija popolnoma neupravičeno ovirala do 15. marca 1950 promet Trsta z Avstrijo z zahtevo po plačevanju prevoznih in pristaniških pristojbin ne v italijanskih lirah, ki zaenkrat predstavljajo tržaško valuto, ampak v dolarjih in v švicarskih frankih, ki so pomnoževali devizni zaledja Italije. Čehoslovski promet je bil odvrnjen od Trsta zaradi nesoglasij, ki so nastale med Čehoslovsko in Italijo zaradi nacionalizacije italijanskega premoženja v Čehoslovski.

Pravilna povezava z zaledjem

Pogosto postavljena trditev, da je Trst pač uspeval pred prvo svetovno vojno, ker se je nahajal v državnem in gospodarskem okviru Avstro-Ogrske, ki je temu svojemu glavnemu pristanišču nudila vso podporo, in da je z razpadom Avstro-Ogrske prenehala možnost za gospodarski razvoj Trsta v tedanjih pogojih, ni upravičena. Področje, ki tvori naravno zaledje Trsta, je ostalo z vso svojo trgovinsko in industrijsko, celo povečano zmogljivostjo. Ta zmogljivost je usmerjena slej kot prej na Trst, kot na svoj najboljši in najprijetnejši izhod na morje. Vsa problematika Trsta je ravno v nujni potrebi, da se njegova povezava z zaledjem zopet vzpostavi na podlagi pravilnega mednarodnopravnega značaja Trsta, ki je z mirovno pogodbo z Italijo dobil značaj internacionaliziranega področja.

Gospodarski zastoj zaradi politične negotovosti

S tem so podani pogoji, da Trst samostojno pričinja reševati vprašanje v zvezi s svojo naravno nalogo v tem delu Evrope. Pri tem ne more biti nobenega dvoma, da se temu reševanju v polni meri lahko pristopi šele takrat, kadar bo končno prenehala sedanja politična negotovost, ki je nastala posebno po tristranski izjavi od 20. marca 1948, in ki na znotraj in na zunaj zadržuje vsak gospodarski podvig.

III. Svobodno tržaško ozemlje samozadostno

Izjave strokovnjakov

Svobodno tržaško ozemlje je v gospodarskem pogledu samozadostno in življenja zmožno. To ne izhaja samo iz ugotovitev finančnih in gospodarskih strokovnjakov, ki so v januarju in februarju 1947, po mandatu mirovne konference v Parizu preučevali finančno in gospodarsko stanje STO-ja, ampak tudi iz poročila evropskega zastopnika ERP-a v Parizu, ki je na licu mesta l. 1949 preučil tržaški gospodarski položaj in prišel do zaključka, da bo Trst leta 1952. samozadosten.

Preračunski razvoj. Visoki osebni izdatki na področju A

Isti zaključek izhaja posredno in neposredno tudi iz poročil obeh vojaških uprav za l. 1949. Jugoslovanska vojaška uprava ugotavlja za svoje področje preračunsko ravnanje. Angloameriška vojaška uprava ugotavlja, da se je v letu 1949, primanjkljaj področja A od 12 milijard lir v letu 1948, znižal na 9,5 milijard lir v letu 1949. Pri tem pa je treba upoštevati, da predstavljajo na področju A neupravičeno visoko postavko pri izdatkih ravno perzonalni izdatki. Dejstvo je, da je na tem področju brez vsake stvarne potrebe in zgolj iz političnih razlogov zaposlenih mnogo tisocev javnih nameščenec, n. pr. železničarjev in upravnih uradnikov, ki se bodo po polni ustitvi STO-ja vrnili v Italijo. Na drugi strani pa je treba tudi upoštevati, da je italijanska vlada s pomočjo popolne kontrole, ki ji je bila na področju A priznana na podlagi gospodarskih dogovorov z ZVU z dne 9. marca 1948, in s katerimi je bilo področje A gospodarsko popolnoma vključeno v gospodarski sestav Italije, uspela preprečiti vsak podvig na industrijskem, finančnem in trgovskem področju, kot n. pr. ustanovitev tovarne vžgalic s strani avstrijskih, tovarne tobaka s strani ameriških industrijcev, ustanovitev novih denarnih zavodov in vsako trgovsko podjetnost neitalijanskih državljani. Se danes je na področju A v veljavi fašistični avtarhični zakon iz leta 1942, ki preprečuje neitalijanskim državljanom vsako gospodarsko delavnost, vsako nalaganje kapitala in vsako trgovsko in industrijsko udejstvovanje. To je zakon od 24. julija 1942, št. 807, ki ga je ZVU obdržala v veljavi z ukazom od 26. avgusta 1945, št. 7, in od 24. oktobra 1946, št. 264. S temi preprečevalnimi metodami je bilo področje A obetno prikrajšano na svojih rednih in izrednih dohodkih.

Polni gospodarski razmah Trsta šele po popolni ustitvi STO-ja

Iz teh razlogov ne more obstojati nikak dvom, da bo STO, kadar bo samostojno reševalo vsa svoja gospodarska in finančna vprašanja, v najširšem obsegu lahko zadovoljilo vse svoje potrebe, posebno, ko bo njegovo prebivalstvo pod zaščito Varnostnega sveta Združenih narodov lahko razvijalo vse svoje visoke gospodarske sposobnosti v polni meri in ko bo hkrati kot neodvisno ozemlje lahko nudilo mednarodni trgovini in mednarodni gospodarski podjetnosti vse pogoje za neovirano delavnost na tej važni gospodarski točki Evrope.

IV. Narodnostni razlogi za ohranitev STO-ja

STO - narodnostno mešano ozemlje

Svobodno tržaško ozemlje ima narodnostno mešano prebivalstvo. Italijansko prebivalstvo je v glavnem zbrano v obrežnih mestih, kjer predstavljajo Slovenci in Hrvatje pomembne in avtohtone manjšine, podoželje je pa skoro v celoti slovensko in hrvatsko. Delitev tega ozemlja po narodnostnem načelu je nemogoča, ker so obrežna mesta in podoželje nerazdružno med seboj povezani. Vsaka enostranska rešitev v prilog ene ali pa druge sosedne države, Italije ali pa Jugoslavije, bi pomenila kršitev narodnostnega načela, po katerem imajo prebivalci naravno pravico pripadati svoji narodni državi. Zaradi tega je bila ustanovitev STO-ja kot kompromisna rešitev tudi iz narodnostnih vidikov potrebna in nujna.

Narodna enakopravnost kot primer pravilne rešitve narodnostnega vprašanja

V pravilnem razumevanju, da je treba končno pričeti urejevati narodnostna vprašanja na pravih osnovah, je z mirovno pogodbo glavni avtohtoni narodoma STO-ja, Italijanom in Slovincem, zamena polna narodnostna enakopravnost. S tem je obema narodoma na tem ozemlju zagotovljeno narodno in kulturno izživeljanje v polnem obsegu.

Stalni statut STO-ja jamči vsem državljanom STO-ja popolno uživanje osnovnih človeških, državljskih in političnih pravic. Jamstvo teh pravic, ob popolni narodni enakopravnosti, pod zaščito najvišje mednarodne ustanove Združenih narodov, nudi priložnost, da se vsem evropskim državam dejansko predoči, kako je treba v lastnem državnem okviru reševati narodnostna vprašanja na podlagi popolnih in neprikrajšanih demokratičnih svoboščin.

Nevarnost sporov če se STO ne ohrani

Trst je v svoji daljši in nedavni preteklosti predstavljal predmet spora med obema sosednjima narodoma, slovenskim in italijanskim, in med njunima narodnima državama. Ni nobenega dvoma, da bo ostal predmet spora, če bi se njegova pripadnost hotela reševati v korist ene ali druge sosedne države. Ustanovitev STO-ja je temu sporu napravila konec in njegova popolna ustitve pomenja zgraditev mostu in možnost za končno pomiritev obeh sosednih narodov na tej občutljivi točki.

Ustanovitev STO-ja najboljša rešitev

Iz vseh prej navedenih razlogov smatra Akcijski odbor za obrambo STO-ja z vso upravičenostjo, da ustanovitev STO-ja ne pomeni samo trenutno in priložnostno kompromisno rešitev, temveč, spričo sedaj veljajočih razmer v tem prostoru, še najboljšo in najpravičnejšo rešitev tržaškega vprašanja, ki je po prvi svetovni vojni na podlagi spremenjenih političnih in gospodarskih razmer v njegovem naravnem zaledju ostalo odprto in nerešeno. S tem spada ustanovitev STO-ja med temeljne kamne za pravilno ureditev povojne Evrope.

Neumestnost predlogov proti obstoju STO-ja

Spričo teh dejstev smatra Akcijski odbor za obrambo STO-ja, da so bili vsi politični in gospodarski koraki, podvzeti po ustanovitvi STO-ja proti njegovemu obstoju, predvsem pa tristranska izjava vlad ZDA, Velike Britanije in Francije z dne 20. marca 1948, v očitnem nasprotju z obstoječim mednarodnopravnim položajem STO-ja, ki

(Konec na 4. strani)

K o r a k b l i ž e

Aktualnost tržaškega vprašanja na mednarodni pozornici polagoma pojema. Poskus, doseči njegovo rešitev po neposrednem sporazumevanju med najbolj prizadetima sedmima državama, med Jugoslavi-

jo in Italijo, se ni posrečil. Pokazalo se je, da sta si stališči obeh držav zaenkrat tako zelo različni, da na možnost ustvaritve neke osnove za medsebojne razgovore po vseh izglelih ni računati.

Pojmi se razčiščujejo

In vendar ostra časopisna in diplomatska kampanja, ki se je v zadnjih štirih mesecih vodila z obeh strani, ni ostala brez uspeha. Marsikatero vprašanje je prišlo bližje razbistritvi, hkrati so pa odsevi borbe Italije in Jugoslavije za Svobodno tržaško ozemlje prodrli široko v mednarodne kroge, kar je dalo povoda, da se je o tržaškem vprašanju, morda prvič po ratifikaciji mirovne pogodbe z Italijo obširno razpravljalo. Pri tem je prišlo na dan, da je treba pogleda na tržaško vprašanje prilagoditi sedanjemu mednarodnemu položaju tega ozemlja, ki je nastal na podlagi bistvenih sprememb na tej evropski točki.

Dva važna in odločilna momenta sta predvsem izšla na površje: prvič, da za neko enostransko rešitev tržaškega vprašanja, kot jo je

vsebovala n. pr. znana tristranska izjava zahodnih velesil od 20. marca 1948, spričo obstoječega razmerja sil obeh sosednih držav in spričo njihove politične pomembnosti, niso podani nobeni pogoji, in drugič, da se polnovečerna mirovna pogodba z Italijo, s katero je bilo ustanovljeno Svobodno tržaško ozemlje, ne more pri presoji tržaškega vprašanja enostavno prezreti.

Borba za Svobodno tržaško ozemlje pa je imela še drugo pozitivno stran. Primorala je države in razne politične stranke, da svoje dosedaj namenoma bolj nejasno stališče do tega vprašanja natančneje določijo, kar bo stvar v bližnji ali pa daljni bodočnosti le koristilo. Ne da bi se spuščali v obširnejšo razčlenitev teh stališč, se bomo omejili samo na bistvene točke.

V Italiji vse po starem

Italija je zopet enkrat pokazala, da jo izkustva zadnjih desetletij niso ničesar naučila. Ko gre za zastopanje lastnih narodnih teženj, izgubljajo italijanski politiki, vsi, brez izjeme, ne glede na politična naziranja tla stvarnosti.

Tristranska izjava od 20. marca 1948, ki je bila in je ostala — kot smo že ugotovili — samo enostranski predlog treh od enainvajsetih podpisnikov mirovne pogodbe, je italijanskim politikom kratko in malo zaslepila razum. Kot trmasti otrok kričijo in vpijejo, da jim na podlagi te izjave, ki je bila sicer podana pod popolnoma drugačnimi okolnostmi kot vladajo danes, pripada nič manj kot celo Svobodno tržaško ozemlje.

Mnogi italijanski državniki očividno kaj hitro želijo pozabiti in izbrisati dejstvo, da je Italija izgubila vojno, v katero je šel ves italijanski narod brez najmanjšega odpora in v kateri je vztrajal, dokler vojaško ni bil poražen. In kot bi se nič v tej vojni ne bi bilo zgodilo, se po starem receptu zopet podajajo na osvajanja na svoji vzhodni meji. Tokrat sicer ne mislijo za to osvojitve tujega ozemlja nič žrtvovati. Celotno Svobodno ozemlje zahtevajo zase kot nekako nagrado za njihovo pripadnost k zahodnemu bloku. In strašno se hudujejo, da jim ta nagrada ni kar takoj padla v naročje. Zato se ku-

jajo, tolčejo s pestmi po mizi in celo grozijo: da bodo odpovedali mirovno pogodbo, da bodo izstopili iz atlantske zveze in vrag ti ga vеди, kaj še vse ne.

Očividno se ne želijo spomniti dejstva, da so dobili izjavo treh zahodnih velesil od 20. marca 1948 pred volitvami, kot so od zahoda prejeli kot poklon milijarde dolarjev in razmeroma ugodne mirovne pogoje in vse ostale dobrate, s katerimi je bila Italiji omogočena razmeroma hitra obnova.

S tem ne želimo odrekati italijanskemu narodu velikih zaslug pri obnovi njihove domovine. Del italijanskega naroda pa je tudi dokazal v teh zadnjih mesecih, da ni za zopetno oživiljenje narodnega šovinizma. Morda je v vsej tej kampanji, ki jo je vodil skoraj ves italijanski tisk brez razlike strank, še najbolj razveseljivo dejstvo, da je pri tem velik del italijanske javnosti ostal hladen in da vsa ta umetno vzporedjena »ogorčenost« ni našla pri njem skode nikakega odmeva.

Skupno vzeto lahko ugotovimo, da se pri marsikaterih italijanskih odgovornih krogih še ne opaža dovolj zrelosti za trezno presojlo tržaškega vprašanja. Zaradi tega po vseh izglelih tudi s te strani še niso podani pogoji za reševanje tržaškega vprašanja na stvarnih osnovah.

Taktiziranje Jugoslavije

Stališče Jugoslavije je vsekakor bolj stvarno. Mirovna pogodba nalaga vojaški upravi področja B kot zaupni upravi Varnostnega sveta natančne dolžnosti in obveze. Toda dejstvo je, da ima Jugoslavija na podlagi mirovne pogodbe del STO-ja vojaško zasedenega in ima s tem v rokah adut, ki ga uveljavlja ne glede na te obveze.

Kakšni so dejanski končni nameni jugoslovanskih odgovornih činiteljev v zvezi z razvojem tržaškega vprašanja, se zaenkrat ne da s točnostjo ugotoviti. Zaenkrat so glede tega merodajne izjave, ki se podajajo javnosti. Tu gre na eni strani za izjave vodstva politične skupine, ki stalno poudarja, da zastopa na STO-ju koristi Jugoslavije in jugoslovanskih narodov, to je Ljudska fronta (mimogrede povedano, nekoliko čudno stališče, ker bi po zdravem razumu Ljudska fronta STO-ja morala predvsem zastopati koristi ljudstva STO-ja, ki nujno ne mora vedno soglašati s koristimi Jugoslavije), na drugi strani pa izjave odgovornih jugoslovanskih politikov in državnikov.

Iz izjav predstavnikov Ljudske fronte STO-ja je izhajalo jasno, da

se je z jugoslovanske strani sprva šlo na delitev STO-ja. Pri tem je bilo stalno naglašano, da Jugoslavija o bodočnosti področja B sploh ne misli razpravljati z Italijo in da jo smatra »e nekako kot svojo last«. O področju A naj bi se vršila razpravljajanja. Pri tem pa je izhajalo iz vseh izjav — tudi zadnja Titova izjava se glede tega ne razlikuje — da Jugoslavija načelno priznava Italiji pravico na Trst. Ta pravica ji je bila namreč priznana s sporazumom Tito-Togliatti, katerega Tito zopet predlaga kot osnovo za razgovore z Rimom.

Podana v sedanjem trenutku, ta Titova izjava verjetno ne predstavlja mnogo več nego spretno politično potezo in v obliki, kot je bila podana, ne more predstavljati stvarne osnove za razgovore z italijansko vlado. Zaradi tega se nam dozdeva, da je treba poseben poudarek pripisati daljni Titovi izjavi, da se »reševanjem tržaškega vprašanja ne mudi«.

Vsekakor pa je še vedno ostala nepreklicana izjava tukajšnjih predstavnikov Ljudske fronte, da bo Jugoslavija verjetno pri končni ureditvi tržaškega vprašanja pri-

morana na koncesije. Drugi, še bolj nesprenetni aktivisti so to stališče še dopolnili z izjavami, da želi Jugo-

slavija od STO-ja reševati, kar se rešiti da, kar je vse pomenilo, da se Trst namerava prepustiti Italiji.

Previdnost pri ZDA in Velike Britanije

Anglosaksonski velesili, ZDA in Velika Britanija in njihovo časopisje, so se ob priliki ostrih polemik med Italijo in Jugoslavijo za držali rezervirano. Ni se moglo zabeležiti, da še vztrajata na svoji izjavi od 20. marca, niti je ta izjava bila preklicana. Iz časopisnih komentarjev najbolj merodajnih li-

stov se je pa previdno dalo razumeti, da se ta izjava nikakor ne more smatrati kot obveza, ker sta obe državi vezani s svojim podpisom na mirovno pogodbo. Sedanje zadržanje obeh držav bi morda najbolj prikazalo kot težnjo, da Italija in Jugoslavija s časom približata svoji stališči.

Spomenica Varnostnemu svetu Združenih narodov - Lake Success

(Nadaljevanje s 3. strani)

nalaga vsem državam spoštovanje njegovega mednarodnega statuta neodvisnosti, v nasprotju s političnimi, gospodarskimi in narodnostnimi koristmi njegovega prebivalstva in v očitnem nasprotju z nesprenmenljivimi dejstvi, ki narekujejo Trstu njegovo samostojno nalogo v tem delu Evrope na podlagi njegove zemljepisne lege in geopolitične ter gospodarske usmerjenosti. V tej zvezi naj pripomnimo, da je sedanjí politični položaj STO-ja bistveno drugačen, kot je bil takrat, kadar je bila podana tristranska izjava z dne 20. marca 1948.

STO se ne upravlja v duhu mirovne pogodbe z Italijo

Akcijski odbor za obrambo STO-ja smatra dalje, da je enostranska izjava treh velesil z dne 20. marca 1948, kakor tudi način uprave na področju A, namreč stalno uvajanje novih zakonov italijanske republike in neprikrito zapostavljanje pravic slovenskega prebivalstva ter slednjč vse nadaljnje vključevanje gospodarstva tega področja v gospodarski sestav Italije, v očitnem nasprotju z ohranitvijo STO-ja v smislu mirovne pogodbe in da pomeni način uprave vojaških zaupnih uprav obeh področij, posebno po tej tristranski izjavi, usmerjanje notranjega in gospodarskega življenja upravljanega ozemlja na pot, ki ni v skladu s popolno ustvaritvijo STO-ja.

Predlogi

Glede na vse omenjene razloge, ki govore za brezpogojno ohranitev STO-ja,

naproša

Akcijski odbor visoki Varnostni svet, da v smislu čl. 21 mirovne pogodbe z Italijo, ki mu nalaga dolžnost, da skrbi za celovitost in za neodvisnost STO-ja,

- 1) podvzame učinkovite mere, da se vse določbe mirovne pogodbe z Italijo, ki se nanašajo na STO, spoštujejo v polnem obsegu;
- 2) da se pospeši imenovanje guvernerja;
- 3) da do imenovanja guvernerja v smislu čl. 2 statuta za začasno upravo STO-ja pozove vojaški upravi obeh področij, da uvedeta zaradi postopne ustvaritve STO-ja vse določbe Stalnega statuta, ki so takoj izvedljive, predvsem

- a) popolno uveljavljanje človeških pravic in osnovnih svoboščin v smislu čl. 4;
- b) popolno uveljavljanje državljanstvih in političnih pravic v smislu čl. 5;
- c) uvedbo lastnega državljanstva za prebivalstvo Svobodnega tržaškega ozemlja v smislu čl. 6;
- d) uvedbo italijanskega in slovenskega jezika kot uradnih jezikov Svobodnega tržaškega ozemlja v smislu čl. 7 in
- d) dosledno spoštovanje načela popolne gospodarske neodvisnosti STO-ja v smislu čl. 24, točka 4.

Trst, dne 27. aprila 1950.

AKCIJSKI ODBOR ZA OBRAMBO SVOBODNEGA TRZASKEGA OZEMLJA

Dvoličnost kominforme

Stališče Sovjetske zveze bi bilo jasno opredeljeno v prid popolnega spoštovanja mirovne pogodbe, če njena tozadevna zahteva ne bi bila istočasno spremljana s političnimi izjavami od nje odvisnih političnih ljudi v Italiji in na STO-ju. Pajetta je v imenu KPI čisto jasno govoril, da njegova partija stremi za priključitvijo celotnega STO-ja k Italiji. Sekundiral mu je Vidali

s predlogom o plebiscitu, ki bi ob sedanjem položaju dal verjetno večino za priključitev STO-ja Italiji s pomočjo komunističnih glasov. Da so ti načrti neizvedljivi, smo že ugotovili. Nameni so pa vendarle značilni in upravičujejo prepričanje o neiskrenosti hrupne propagande tržaških kominformistov za popolno ustvaritev Svobodnega tržaškega ozemlja.

Nazaj k zakonitosti

To bi bilo v širokih potezih sedanje stanje tržaškega vprašanja. Kot smo že uvodoma ugotovili, smo prepričani, da so zadnji štirje

meseci v marsikaterem pogledu pripomogli k razbistritvi pojmov. Upravičena je domneva, da se sedanje obdobje v razvoju STO-ja približuje kraju in da polagoma pričenja novo. Možnost, da STO pripade Italiji, spada v preteklost. Pričinja pa s tem čas, da se mednarodne obveze, ki izvirajo iz mirovne pogodbe, pričenjajo dosledneje izvajati, ker samo izpolnjevanje teh obvez lahko ustvarja ozračje stalnosti, ki je nujno potrebno pri reševanju perečih odprtih, predvsem gospodarskih vprašanj, od ka-

Predsedništvo Akcijskega odbora

V smislu čl. 3 Organizacijskih pravil je prešlo predsedstvo Akcijskega odbora za obrambo STO-ja za mesec maj na Skupino neodvisnih Slovencev, ki je za t. t. predsednika določila g. dr. Frana Tomšiča.

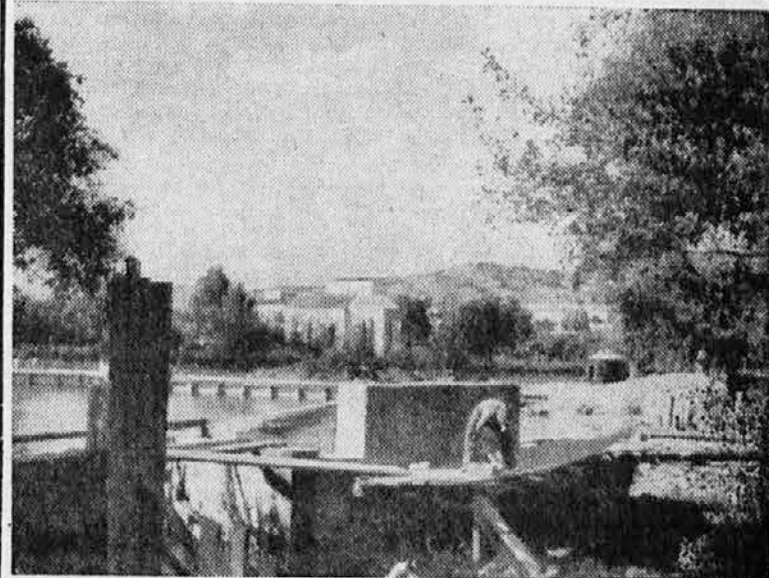
terih zavisi dobrobit prebivalstva STO-ja.

Pri tem čaka po našem prepričanju predvsem Zavezništvo vojaško upravo v Trstu hvaležna naloga, da prednjači z dobrim zgledom. Kot zaupna uprava ne more imeti naloge, da še nadalje vztraja na rešitvi tržaškega vprašanja, ki se ne more spraviti v sklad z njeno za-

upno nalogo.

Le dosledno izvajanje mirovne pogodbe, tudi v sedanjí prehodni dobi, lahko vzpostavi na tem ozemlju stanje, ki bo omogočilo čim prejšnjo rešitev tržaškega vprašanja v smislu kompromisa, doseženega na mirovni konferenci in ki se je ravno na podlagi zadnjih fakturšenj pokazal še kot najbolj stvarna.

Tržaško ribištvo

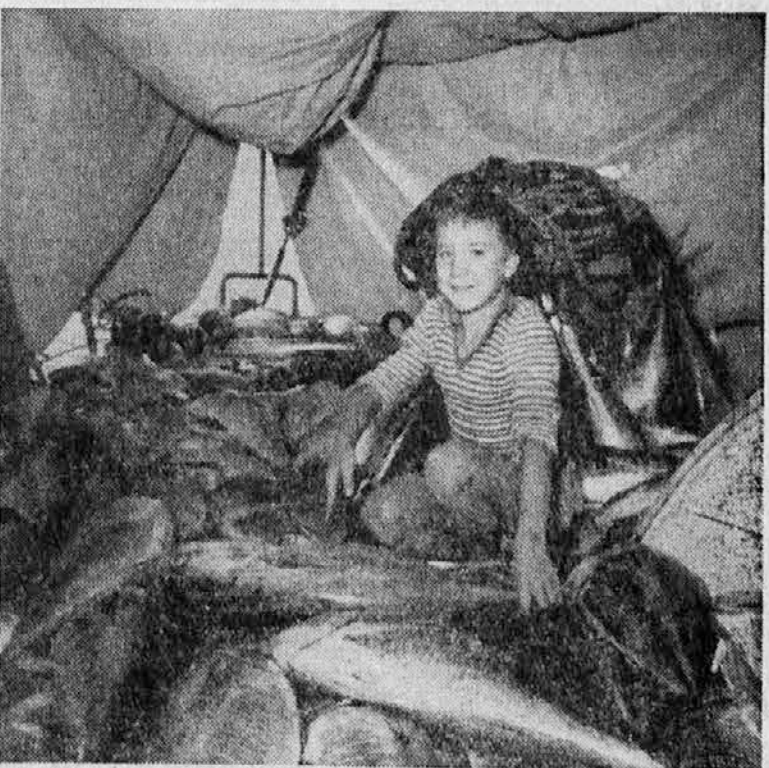
Na Timavi nastaja novo ribiško naselje. Ribiška vas bo opremljena tudi s hladilnimi napravami za nalovljene ribe. Zgradili pa bodo tudi poseben jez za refo jegulij.

Delo in čakanje ni bilo zaman...

Lahko je ponosen na tak lov...

Po bogatem lovu na tune tržaške ladje »Thynnusa«, se je tudi ribič sinko odločil za dobro večerjo. Vidimo, da si ni izbral ravno najmanjše ribice.